Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان

او

افغانستان

دوه يم چاپ

ليکوال

علامه عبدالحی حبيبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب پېژندنه

د رسالې نوم : افغان او افغانستان

لیکونکی : علامه عبدالحی حبیبي

پښتو کوونکی : حبیب الله رفیع

خپروونکی : د ساپي پښتو خېړنو او پراختیا مرکز

کمپوز او ډیزاین : د کمپیوتر څانګه

د خپرېدو کال : ۱۳۷۶ / ۱۹۹۸

دوه یم چاپ : ۱۳۸۰-۲۰۰۱

د چاپ شمېر : ۱۰۰۰ ټوکه

د چاپ حق : خپروونکې ادارې سره خوندي دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY ACKU
11633

بسم الله الرحمن الرحيم

PROPERTY OF
ARIC
Established
1989

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوی خدای ﷻ په نامه

افغــان او افغانســتان دوه تــاریخي او تــاریخ جوړوونکي نومونـه دي خو ځینـې مغرض څېړونکـي او بې خبره لیکـوالان پـه خپلو لیکنو کـې د دې دوو کلمـو پـر تـاریخي قدامـت سترګې پټوي او دانــوم اېښودنې نوې، تازه او له وروستیو پېړیو سره تړلې بولي.

اروابناد علامـه عبدالحـی حبیبـي د افغـان او افغانستان د کلمو پـه هکلـه د ذهنونو د روښولـو او د تـاریخ د سمون پـه غـرض د افغـان او افغانسـتان پـه باب یوه مقاله ولیکله چې د افغان د نامـه یـو زراووه لس سوه کلن او د افغانستان د نامه اووه سوه کلن

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرغونتـــوب د تـــاريخي اســـنادو، شـــواهدو او لاسوندونو په رڼا کې رابنيي.

د ساپي پښتو څېړنو او پراختيامرکز لـه خپلـو لومړنيـو طبـاعتي امکانـاتو نـه پـه اسـتفادې سـره داکـوچنى خـو ګټـوره او علمـي مقالـه چـې د معنـوي ارزښت له مخې له پېړړو کتابونو سره برابري کولاى شي د يوې ځانګړې رسالې په تـوګه پـه پښتـو ژبـه ددوه يم ځل لـه پـاره خپروي. څو زمـوږ ځوان نسـل د خپل ملت او وطن په هکلـه علمـي معلومـات تـرې تـر لاسه کـړي او پـه دې برخـه کـې د مغرضـو يـا پرديـو او دښمنـو ليکوالـو پـر غلطـو او ناسمو معلومـاتو ونـه غولېږي. موږ د خپل کار منظم آغاز په همداسې يـوه وړه خـو ډېره ګټـوره رسـاله کـوو او هيلـه لـرو چـې افغاني ځوانان يې په غورو لولي.

په مينه

(د ساپي پښتو څېړنو او پراختيا مرکز)

بسم الله الرحمن الرحیم

د افغان کلمه چې اوس د افغانستان د ټولو خلکو ملي نوم دی او د اسیا په زړه کې تر ټولو تاریخي، اقتصادي او اجتماعي شرایطو لاندې یونه بیلېدونکی واحد جوړ کړی - داسې نوم دی چې لږ تر لږه یو زر اووه سوه (۱۷۰۰) کلن تاریخي لرغونتوب او ملي اصالت لري.

په افغانستان کې دننه او دباندې ځینې کسان فکر کوي چې دا نوم نه د احمدشاه ابدالي په لاس د افغاني دولت تر بیا جوړولو وروسته په اتلسمه پېړۍ کې رامینځ ته شوي او زموږ هغه هېوادوال چې له تاریخي پېښونه خبر نه دي تل له مانه پوښتي چې ایا دا نومونه لرغونی تاریخ لري کنه؟ نو ځکه په دې

لیکنه کې په ډېر لنډیز سره د خپل ملي تاریخ داموضوع درنو لوستونکو ته وړاندې کوم.

د افغان نوم ترکومه ځایه چې ماته څرګند دی په تاریخ کې اوږدې ریښې لري او په همدې سیمه کې دهلمند او سند د دوو لویو سیندونو تر مینځ په همدې نامه یوې ډلې وګړو ژوند کاوه چې تفصیل یې دادی:

شل کاله پخوا (اوس پنځه پنځوس کاله – مترجم) د ایران د شیراز په "نقش رستم" کې د شیکاګو د ختیځې موسسې د لرغونپوهانو یوې ډلې د هغه ځای په ډېر لیکونو کې د زردشت په کعبه کې په دوو پهلوي اشکاني (پارتي) او یوناني ژبو یو ډېر لیك وموند چې هغه د ساساني کورنی دوهم بادشاه لومړني شاه پورتر ۲۶۰ میلادي کال او د او دیسي په جګړه کې د روم د امپراتور والیرین

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دلتـه وروسـتـه اسـارت او مـاتې تـر (Valerian) زردشت د کعبې د دیوال په ډبرو لیکلي دي.

ځرنګه چې لومړی شاپور په ۲۷۳م کال مړشوی نو د دې ډبرلیك د لیکلو نېټه د ۲۶۰ تر ۲۷۳ع کال پورې د دیارلسو کلونو تر مینځ مینځ ټاکلای شو.

(د دې ډبـر لیـك نیمـګړې فارسـي ژبـاړه دې د لرغونپوهنې د رپوټونو د۴ ټوك په ۱۸۱ مخ کې چې په ۱۹۵۹ع کال په شیراز (ایران) کې خپـور شـوی، وکتـل شـي). د دې ډبـر لیـك پـه دوهـم بنـد کـې دپشـــکابور (pashkabur) د ښار نـــوم د کوشـــان خساتر (Kushan-khsatr) یعنې د کوشاني هېواد د وروستني ختیځ سرحد په توګه یـاد شـوی دی چـې هغـه یـې د یونـاني لـه "کسـپاپوروس" د چینـي هیـون تسنګ له پو- لو- شا - پو- لو او د اسلامي دورې د مورخینو له پرشا پوراو پر شاور(پېښور) سره یو بللی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی. د همدې ډبر لیك په شپږمه برخه کې د شاه پور د واکمنۍ په مهمو کسانوکې د "وینده فرو ابګان رزمه ود" (۱) نوم یاد شوی دی چې د سپرنګك لونګك (Sprengling) په نامه یوه محقق لومړی ځل داډبر لیك ولوست او دامریکې په سامي مجله کې یې په ۱۹۴۰ کال یوه مقاله ولیکله او دوهمه کلمه "ابګان" یې په قاطع ډول د افغان له اوسني پاچا دریم شاه پور له نامه سره چې له ۳۰۹ تر۳۷۹ ع کال پورې یې او یا کاله پاچاهي کړې د اپکان (Apkan) په بڼه یو صفت او لقب یاد شوی دی چې داکلمه هم کولای شو د "ابګان" د یادې شوې کلمې غوندې وګڼو چې د زړورتوب، رشد او نجابت د صفت او یا به هم د نژادي تړون په بنا راوړل شوې وي او همدا موضوع ده چې ځینې مورخین لکه سر او لف کیرو یې دساساني دربارپه مشرانو کې د درانیو او

یوسفزیو دشته والي په فکر کړی دی (وګورئ:
پټهانان - انګلیسي متن ۸۰ مخ). او موږ نوموړی نوم
"وینده فرن افغان رزم بد" یعنې "د افغان د جګړې
سالار وینده فرن" ویلای شو چې ښایي یو افغاني
سلار وي. د فردوسي په شهنامه کې هم دوه ځله د
"آوګان" نوم راغلی چې د فریدون د وخت له سپه
سالارانو څخه وو:

سپهدار چون قارن کاوګان
سپه کش چو شیروي وچون آوګان

(شاهنامه، د مسکوچاپ، لومړی ټوک، ۱۱۰ مخ)

همدا د فریدون په داستان کې یو بل ځل وایي:

همه ګرد ایوان، دورویه سپاه
بزرین عمود و به زرین کلاه

سپهدار چون قارن کاوان
به پیش سپاه اندرون آوګان

(لومړی ټوک، ۱۱۶ مخ)

که څه هم چې د شاهنامې داستانونه تاریخي سندونه نه دي خو زيات پخواني حقيقتونه پکښې نغښتي دي. د نمونې په توګه په همدې بيتونو کې قارن ياد شوی چې د قارن کورنۍ د اشکانيانو ددورې يوه اشرافي کورنۍ وه او په (۵۰ع) کال کې دبين النهرين اشکاني واکمن کارنس (Carenes) نوميده (وګورئ: د مينارسکي د ويس ورامين مقاله، ۴۳۱ مخ، د تهران چاپ، ۱۹۵۸ع کال).

دا "او ګان" هم هماغه د ساساني عهد "ابګان" ته ورته دی خو په زړو روايتونو کې د فريدون سپه سالار وئ چې هغه يې سمکنان د زوی آوه نومي پهلوان سره منسوباوه او الماني بوستي په خپل کتاب

"ایراني نومونه" کې وايي چې : "د اوه اصل او ستايي دی د مهربان او لاس نيوونکي په نامه" (د شاهنامې فرهنگ، ۱۲ مخ، د تهران چاپ ، ۱۹۴۱ ع) خو په شاهنامه کې په خپله دا دوه کسان د کيخسرو دوخت اتلان (پهلوانان) دي چې له افراسياب سره دده په لويه جگړه کې داسې ياد شوي دي:

چو کيخسرو ان رزم ترکان بديد
که خورشيد گشت از جهان ناپديد
سوی اوه و سمکنان کرد روی
که بودند شيران پر خاشجوی

(شاهنامه ۲۸۱مخ، ۵ ټوك)

په هر حال له دې يادونې څخه داسې څرگنديږي چې اوه - او گان په لرغونو اريايي رواياتو او شاهنامو کې دود و او که د بوستي د وينا له مخې يې اصل او ستايي و بولو نو معنی به يې مهربان او

لاس نیوونکی وي چې داسې نومونه له لرغونو اتلانو سره وړ وو او که بیا وروسته د یوه قوم او یا ټولنې په معنی اوښتی وي لیرې نه ده.

که د ابګان، په اګان او اوګان کلمو ته په زړو روایاتو او د ساساني دورې په پاتې شونو کې د باور وړ اهمیت ورکړل شي لکه چې سپرنګ لنګ او اولف کیرو همدا نظر لري نو دعوه کولای شو چې دافغان نوم یا صفت د ابګان او اپه ګان په بڼه له دریمې عیسوي پیړۍ (صدۍ) څخه اخیستل کیده او باد شاهانو، اداره چیانو او واکمنانو پیژانده او داسند تر اوسه د دې نامه د لرغونتوب په باب د یادولو وړ زوړ سند دی چې د زړو روایتونو "اوګان" هم ورته دی.

دوهم زوړ سند چې د دی نامه په باب یې لرو دهند له تر لاسه شویو او پاتې شویو آثارو سره اړه

لري چې دا نوم د اوه ګانه (Avagana) په بڼه چې د
ساساني دورې د ابګان او اپه ګان له بڼو سره ورته
دی، په هندي آثارو کې په لاندې تفصيل مومو:

ورهامي هيرا (Varha-Mihira) هندي شاعر او
نجومي دی چې د پنځمې عيسوي پېړۍ په پای کې
د هند په راجين کې وزيږېد او د ٥٥٤ ه شاوخوا يې
بنه شهرت وموند، د ده مهم کتاب "پنچه سيد
هانتيکا" (Pance Siddhantika) نومېده چې
دنجوم د علم د پنځو کتابونو لنډيز ؤ او دی د نجوم
په باب يو منظوم کتاب هم لري چې پکې يې د
بنکلو ډېرو. د هند د جغرافيې او نور د کار وړ
موضوعاتو په باب هم خبرې کړې او نوم يې پرې
"بهريته سنهيته (Bhrita Sanhita) ايښې دي چې
په ۱۱-۶۱ او ۱۶-۳۱ بيتونوکې يې دافغان نوم
داوه ګانه په بڼه ياد شوی دی.لکه څرنګه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرانسوي عالم موسيو فوشه په خپل "تکسيلا ته د هند او باختر زړه لار"نومي کتاب (په ۱۹۴۷ کال کې د پاريس چاپ، ۲۳۵-۲۵۲ مخونه، ۱۷ نوټ) کې شرح کړی دی: دا د شپږمې پېړۍ په مينځ – مينځ کې د افغان ډېر زوړ ياد دی، ځکه هندي منجم "ورهاميهيرا" په ۵۸۷ع کال مړشوی او وايي چې د ده نجومي معلومات يوناني سرچينه درلوده او د ځمکې په کرويتوب (ګردوالي) قايل و، دده دوه کتابونه ابو ريحان بېروني په عربي ژباړلي نوله همدې امله په پوهانو کې د ده شهرت او ثقه والی تل د باور وړو.

د همدې تاريخي سند له مخې د "افغان" کلمه په هنديانو کې لږ تر لږه ۱۴۰۰ کاله وړاندې هم مشهوره وه او هندي ليکوالو ياده کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اسلام وړاندې پېړیو کې مو دافغان نوم په دوو پښوانیو سندونو لویدیځ ته په پارس او ختیځ ته په هندوکې در وښود او موږ پوهېږو چې همدا وخت بودایي دین د افغانستان په ختیځ او شمال کې دودئ او لوی بودایي بود تونونه د افغاني هېواد په بېلا بېلو ښارونو لکه بلخ، کندز، کاپیسا، هډې، لغمان او له غزنې نه تر کندهاره پورې ودان وو او څرنګه چې د چین خلك هم د دین له مخې بودایان وو نو ځکه به د چین بودایي زیارت کوونکي تل د زیارت او تبرك له پاره دې هېواد ته تلل راتلل. له دې زیارت کوونکو څخه یو هم "هیون تسنګ" دی چې د اوومې پېړۍ په لومړۍ نیمایي کې د اسلام له ظهور سره سم خو د عربو په لاس د افغانستان تر فتح کېدو وړاندې دې هېواد ته راغلی دی، دی د ۶۲۹ کال د اګست په لومړۍ نېټه له "لیانګ چو" نه را روان شو او د

۶۳۰ع د مارچ په ۵ "سمرقند " او په ۲۰ نېټه د افغانستان "خلم" ته راورسېد ، دی د اپرېل په ۲۰ په "بلخ" او داپرېل په ۳۰ په باميانو کې ؤ او دهندوکش په له واورو ډك غره د مي په لسمه نېټه "کاپيسا" ته راورسېد ، د اوړي تر پايه پورې د کابل شاهانو په دې پايتخت کې پاتې شو او بيا يې خپل سفر ته داسې دوام ورکړ:

د اګست په ۱۵ لغمان ته راغی او درې ورځې يې هلته تېرې کړې، د اګست په ۲۰ ننګرهار ته راغی، دوې مياشتې هلته پاتې شو، د نومبر له لومړۍ نېټې نه د ګندهارا په نورو برخو او ددسمبر له لومړۍ نېټې نه د پېښور په سيمو کې ؤ، د ۶۳۱ع د جنوري په لومړۍ نېټه د سند د سيند په کښتو کې په سفر روان شو او د اپرېل په ۱۰ نېټه ټکسيلا ته ورسېد ، دی ۱۲ کاله په هندکې پاتې شو او په

بیرته راستنیدو کې د ۶۴۳ ع کال د دسمبر په ۱۵ نېټه بېرته ټکسیلا ته راغی او بیا یې د افغانستان لاندنی ښارونه ولیدل:

د دسمبر په ۲۵ نېټه د فیل په سورلۍ له اباسین نه – راواوښت، د ۶۴۴ ع کال د مارچ په ۱۵ نېټه لغمان ته راورسېد او دهغه ځای له پاچا سره یوه میاشت پاتې شو، د جون په ۱۵ "فه- له – نه" یعنې "بنو" ته ورسېد ، د جون په ۲۰ " او – پو – کین" او د جون په ۲۵ " تساو – کیو – تو" (غزنې) ته ولاړ، د جولای په لومړی نېټه اور تسپانه (کابل) ، د جولای په ۵ کاپیسا ، د جولای په ۲۰ اندراب، د اګست په لومړی نېټه توخار(تخار) د ستمبر په ۸ بدخشان او د دسمبر په ۱۲ پامیر ته ورسېد چې بیا له هغه ځایه یار کند او ختن ته تېر شو.

د هیون تسنګ سفر نامه د "سي – یو – کي" یعنې د لویدیځو هیوادو خاطرې نومېږي او له چینې ژبې نه په انګلیسي ژباړل شوې او په وارو – وارو خپره شوې ده چې د دې ارښتناك کتاب یوه برخه دهغه وخت د افغانستان د خاورې او خلکو دجغرافیایي ، دیني، سیاسي او اجتماعي اوضاعو په باب ډېر په زړه پورې مواد لري او کله چې دی له هند نه په راغبرګېدو کښې "فه – له – نه" یعنې د"بنو" ولایت ته رسېږي، د "سي- یو – کي" د لومړي ټوك په ۲۶۵ مخ کې (انګلیسي ژباړه) د "او- پو- کین" (o-po-kien) په نامه یوه سیمه د بنون او غزني تر مینځ د بنو شمال لویدیځ او دغزني جنون ختیځ ته، یادوي چې تر ده وړاندې یوه بل چیني زایرفاهیان هغه د "لو –یې" یعنې "روه"(Roh) په نامه یاده کړې وه (۲) خېړونکو خصوصا جنرال

(c) ketabton.com: The Digital Library

کننګهم د هند د لرغوني جغرافيې ليکوال دا "او -
پو - کين" د "اوه ګان" (افغان) له کلمې سره تطبيق
کوي او وايي چې هيون تسنګ د دې خلکو ژبه
هندي نه بولي خو دده په وينا يې د هند له ژبو سره
لږ ورته والی درلود نو له دې نه به مطلب پښتو وي
او څرنګه چې چيني "او - پو - کين" همغه د لرغوني
"ا- وه - ګان" هجاوې (څپې) لري نو بويه په باور
ووايو چې مراد همدا افغان دی چې اوس هم د سنده
او غزني تر مينځ د پکتيا - پکتيکا او غزني
ولايتونه د افغاني اصيلو او لرغونو قبيلو
استوګنځي دي، دی حتما د همدې کورمې او
ګوملې په غرونو چې د "او- پو - کين" يعنې "افغان"
استوګنځی و او په همدې نامه يادېده. د پکتيا
ولايت ته ور اوښتی دی.

تر اسلام وړاندې د افغان د نامه په باب همدا دري لرغوني ساساني، هندي او چيني سندونه لرو او تر دې وروسته په اسلامي دوره کې د دې نامه ياد په درې او عربي کتابونو کې په مکرر ډول راغې چې ډېر زوړ ياد يې په "حدودالعالم" کې دی چې په ۳۷۲هـ (۹۸۲ع) کال د جوزجان د ال فريغون له کورنۍ او يا مربوطينو شخه کښي، ليکلي دي. په دې کتاب کې د عبدالجبار عتبي په " تاريخ يميني" کې "افغان" د سبکتګين او د ده د کورنۍ په عصر کې په وارو- وارو ياد کړی ان چي ابن اثير په الکامل کې هغه د ابغان په زړه املاهم ليکي، ترې راوروسته مورخانو لکه فخر مدبر په اداب الحرب والشجاعه، قاضي منهاج سراج جوزجاني په طبقات ناصري، حمدالله مستوفي پـه تاريخ ګزيده او محمد قاسم

فرشته او نورو هم "افغان" او "اوغاني" قبایل په وارو- وارو یاد کړي دي.

همدا راز د افغانستان د کلمې په باب هم ویلای شو چې دا داسې نوی نوم نه دی چې داحمدشاه ابدالي په وخت کې دې جوړ شوی وي، بلکه تر ده په پېړیو وړاندې یعني (۷۰۰) کاله مخکې هم موجود او دا ستعمال وړ و او موږ د سیفي هروي په تاریخ هرات کې چې د ۷۲۱هـ (۱۳۲۱ع) کال شا او خوا تالیف شوي وینو چې همدا د افغانستان ختیځې سیمې یې د سند تر ځنډو پورې د "افغانستان " په نامه بللې اوله دې نه ځرګندېږي کله چې هرات د "ال کرت" پایتخت و او هیواد د غزنویانو او غوریانو د سیاسي وحدت له دورو نه د چنګیزیانو د تېریو له امله د تجزیې او ورانۍ په لور روان و، د افغانستان نوم هغه وخت هم

موجود و خو دومره پراختیا یې نه درلوده لکه د احمدشاه بابا په وخت کې یې چې تر لاسه کړه.

د هرات د تیموریانو په وخت کې مولانا کمال الدین عبدالرزاق سمرقندي هروي چې په ۸۱۶هـ (۱۴۱۳ع) کال په هرات کې زېږېدلی او دهرات د دربار د پوهانو، مورخانو قضا او سیاست له کسانو څخه و خپل د "مطلع سعدین او مجمع بحرین" تاریخ په ۸۷۵ هـ (۱۴۷۰ع) کال ولیکه، دی هم په خپل کتاب کې افغانستان په همهغه جغرافیایي وسعت چې سیفي پېژانده په وارو - وارو یادوي چې د هرات د تیموریانو د لوی هېواد خراسان یوه برخه و او معین الدین اسفزاري هم په روضات الجنات کې افغانستان په وارو - وارو یاد کړی دی.

کله چې بابر په ۹۳۲ هـ (۱۵۲۶ع) کال له افغانستان نه د هند په لور ولاړ او په ډیلي کې یې د

هند د مغولو امپراتوري جوړه کړه نو دال بابر په اکثرو تاريخونو کې وينو چې همدا د افغانستان نوم په همهغه واره جغرافيايي مفهوم موجود او مستعمل دی او د دې سيمې خلك تل د هند د تيموريانو او دايران د صفويانو د يرغلگرو امپراتوريو په مقابل کې د خپل ژوند او ازادۍ د ساتلو په جگړه بوخت دي - ځو چې په همدې افغانستان کې ددوو پېړيو د اوږده مقاومت او مقابلې په نتيجه کې د ميرويس او احمدشاه د مېړنيو قيامونو په وسيله يو ځل بيا ددې خاورې په سياسي وحدت، بيا احياء او د لوی افغانستان په جوړولو بريالي شول او دادی موږ اوس د افغان يو زر اووه سوه کلن او د افغانستان اووه سوه کلن وياړمن نومونه د خپل ملي وحدت او تاريخي سوابقو د وياړ وړ پيل او مبداء په توګه پېژنو(۳)

پایلیکونه:

(١) سر اولف کېرو (پټانـان) د ډبرلیـك دا دري کلمې د یوناني متن له مخې د پروفیسر سپرنګ لنګ په حوالـه (د امریکا سیامي مجلـه ١٩٤٠) داسې لیکلي دي:

" ګوندیفر- ابغان -رسمون"(Goundifer Abgan Rismaud)

خو فارسي ترجمـه یې چې د سپرنګ لنګ له انګلیسي متن څخه شوې (د لرغون پېژندنې رپوټونه، ۴ ټوك، د شېراز چاپ) دا دري کلمې "وینده فرن - ابه ګان - رزمي ید"دي. په لومړۍ کلمه کې چې د جنګ د دې سردار نوم دی "وینده فرن" پهلوي او "ګوندیفر" یوناني دی. په دوهمه کلمه کې ابه ګان د یوناني د "ابګان" په مقابل کې راغلې خو دریمه کلمه په غالب ګومان "رزمه + پت = رزمه ود = رزم پت" وه چې پت = بد = بذ= د = بیـذ د یوې کلمې اصل بېلا بېلې املاګانې دي او د ویدي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنسکریت اوستازاړه "پتي" ته (چې د خاوند او بادار په معنی دی) رسېږي.

د "رزمي يد" املا د يوناني د "رزم + ود" په مقابل کې هم نمونې لري، لکه طبري (۱ ټوك /۶۸۳ مخ) ليکي: د کياني يشتاسپ په وخت کې اووه لوی سرداران وو چې يو له هغو نه "مهکابيذ" د ګرګان په کليو کې و ، څرنګه چې د رزمه کلمه په زړه پارسي کې (Razma) او په اوستا کې (Razma) د جنګ د صف په معنی وه او رجه د سنسکريت له (Raji) سره سم (رده = صف) تر اوسه هم په پښتو کې له همدې ريښې نه ژوندۍ کلمه ده. نورسمه + ود يا رزمي + يد يا رزمه پت = رزم بد ، د جنګ سالار او سردار ته وايه شي او د رزمي يد املا به هم د طبري پر مهکابيذ باندې د قياس له مخې سمه وي.

(۲) د ظهير الدين بابر د کورنۍ د واکمنۍ په دوره کې تر ۹۰۰ هـ (۱۴۹۴ع) کال وروسته اکثرو تاريخ ليکونکو د افغانستان همدا ختيځه برخه تر

حسن ابدال پورې " روه" بللې ده چې محمد قاسم فرشته یې اوږده له هراته تر حسن ابدال پورې بولي او په پښتو ادبیاتو کې هم د انوم ډېر راغلی دی.

په حقیقت کې دا نوم له ډېرې زړې زمانې څخه دود دی او په هندوستان کې یې افغانانو ته روهیله او د دوی استوګنځي ته روهیلکنډ وایه چې لا تر اوسه هم په هند کې مستعمل دی. د ملتان د جنوبي سیمې په پنجابي او ډېرو په بلوڅي لهجو کې روه د غره(کوه) په معنی د سلیمان د غرونو له سلسلو څخه عبارت دی (پټانان د سراولف کېرو تالیف د لندن چاپ ، ۴۳۹مخ) .

(۳) دا کلونه ما د اوسنیو تر لاسه شویو اسنادو له مخې لیکلي چې حتما د افغان نوم تر دې هم زوړ دی.

PROPERTY OF ARIC Established 1989
PROPERTY OF ACKU 11633

(c) ketabton.com: The Digital Library

Afghan
And
Afghanistan

Author

Allama A.H. habibi

Published by

Sapi's Center for Pushto Research and Development
Peshawar...2001

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library